

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

Når frivillige filosoferer!

*”Man bliver mere sikker
men mindre skråsikker”*

Hospice Forum Danmark den 6. marts 2010
Thomas Ryan Jensen og Michael Højlund Larsen

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

Michael Højlund Larsen

Civilingeniør
Master fra DPU
(Filosofi og ledelse)

Forfatter til:
Samtalebogen
Praktisk Filosofi og Ledelse

Mail: michael@hojlundlarsen.dk
Tlf: 24405020

Thomas Ryan Jensen

Cand.mag. i filosofi og
kommunikation
Mastermodul fra DPU

Artikelforfatter til:
Erhvervsfilosofi
Selvledelse og fællesskaber

Mail: mail@thomasryanjensen.dk
Tlf: 28109300

www.ryanoghojlund.dk

FOR AT TÆNDE LYS

Der' en tid til at tale	Der' en tid til at kæmpe
Der' en tid til at ti'	Der' en tid mest til leg
Der' en tid til at græde	En tid er vi sammen
Over en vi ku' li'	Og en tid hver for sig
Der' en tid mest til latter	En tid må vi vente
Når et venskab fornys	Mens sejlene sys
Jeg tror, at vi er her	Jeg tror, at vi er her
For at tænde lys	For at tænde lys
Tænde lys for hinanden	Tænde lys for hinanden

Lars Lilholt

Praktisk filosofi i antikken og i dag

I antikken havde man begrebet scholé.
 Det betød frirum og var et sted, hvor
 mennesker lagde hverdagens pligter
 bag sig og tog hen for sammen at
 tænke over filosofiske spørgsmål.

*Programmet i dag
 er et bud på vor tids scholé?*

Antikkens filosofiske øvelser:

- Kend dig selv
- Vær opmærksom på dig selv
- Pas på dig selv

Hadot: Philosophy as a way of life

Alle mennesker har, om de ved det eller ej, en filosofi... Et menneskes filosofi har afgørende betydning for, hvordan det tænker og handler i hverdagen.

Christian Hansen

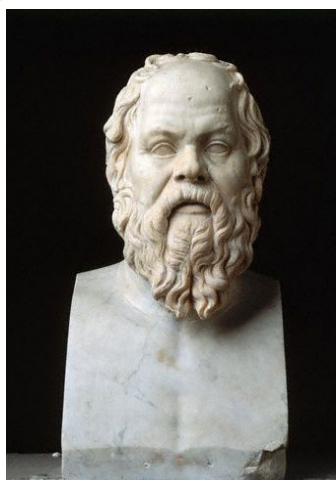
Hvad er det filosofien kan?

Filosofien kan hjælpe os med at tænke over den måde, som vi tænker på og de begreber, som vi tænker med.

Filosofien kan hjælpe os med "at tænke efter på forkant".

Det ikke-undersøgte liv er ikke værd at leve.
Sokrates

Sokrates

- 470 -399 f.k
- filosofi som livskunst
- filosofi som dialog
- filosofi som spørgsmål
- jordmoder
- hestebremse
- elektrisk rokke

Hvad er filosofi?

År	Udvalgte navne
-500	Pythagoras
-400	Sokrates og Platon
-300	Aristoteles
500	Skt. Benedikt
1780	Emmanuel Kant
1840	Søren Kierkegaard
1982	Gerd Achenbach
1990'erne	New Trivium, Holl Ole Fogh Kirkeby

Achenbach:
 Praktiserende filosof

*Følg den mand der
 søger sandheden,
 men flygt fra ham
 der har fundet den.*

Schiller

Et kendetegn ved den praktiske filosofi:

*Vi spørger for at blive klogere
 ikke nødvendigvis for at finde et svar*

Hvad er et filosofisk spørgsmål?

Hvad er godt?

Hvad er sandt?

Hvad er skønt?

Hvad er retfærdigt?

Hvad er kvalitet?

Hvad er god service?

Hvad er venskab?

Hvad er en god medarbejder?

Hvad er fællesskab?

Hvad er frivillighed?

*Hvilke filosofiske spørgsmål
er der i Hospicefilosofien?*

Hospicefilosofien

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

- At skabe rammer, der giver de bedst mulige forudsætninger for livskvalitet og selvværd og en værdig død.
- At yde en palliativ indsats som omsorg, pleje, smertelindring og sjælesorg for uhelbredeligt syge mennesker med en fremadskridende, dødelig sygdom, hvor kurativ behandling er opgivet.
- At omsorg og pleje kan bidrage til at gøre menneskets sidste tid til en positiv del af livsforløbet, så den døende og dennes pårørende oplever en helhedsorienteret indsats, præget af åbenhed, betingelsesløs accept og bekræftelse af den syges værdi som menneske.
- At yde støtte, vejledning og sjælesorg til den døendes pårørende før og efter tabet.
- At hele indsatsen tilrettelægges under hensyntagen til individuelle behov og ønsker, idet alle opgaver løses i et tæt samarbejde med den syge og dennes pårørende.

Sankt Benedikts metode

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

Stilhed som metode til "fælles overvejelse af store spørgsmål"

Sankt Benedikt

- Levede 480 -543
- Formulerede det regelsæt for klosterliv, der bliver til Benediktiner-ordenen
- Levede forinden i en hule og i små munkesamfund
- Kontemplativ tradition
- Samtaler indhyllet i stilhed
- "Intetsteds er Gud så nærværende som i stilheden"

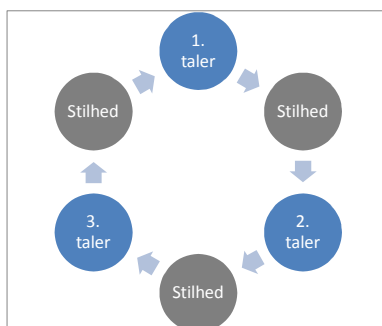
Klostret i Subiaco, Italien, bygget i den klippeside, hvor Benedikt havde sin hule

Sankt Benedikt (480 - 547)

Tre grundregler:

0. Vælg et fælles tema for samtalen
1. Start i stilhed (ca. 3-5 minutter)
2. Den "yngste" begynder med at tale
3. Herefter lige så meget stilhed som tale inden den næste taler osv. - så længe som det er aftalt.

Hvilke filosofiske temaer møder jeg på hospice?

Dydsetik

Den ældste af de tre store etikker

Dydsetik

- Etik handler om at være et godt menneske
- Vi gør det gode fordi vi er (blevet) gode
- Et godt menneske bliver man af at have de rette dyder
- Det er en stadig træning, en daglig hexis
- Handlingsanvisning: Du skal handle som et ordentligt menneske ville handle

Det japanske tegn for "dyd"

Kløgt og dømmekraft

- Det dydige menneske har udviklet kløgt og dømmekraft.
- Formår at finde den rette midte, balancen mellem for lidt og for meget

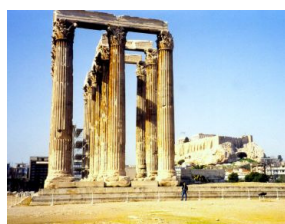
3 eksempler:

Mistillid – **Tillid** – Blind tillid
 Uansvarlig – **Ansvarlighed** - Overansvarlig
 Fejhed – **Mod** – Dumdristighed

Kardinaldyder

De antikke

- Visdom
- Mod
- Besindighed
- Retfærdighed

De kristne

- Tro
- Håb
- Kærlighed

Kardinaldyder

4 fra Ole Fogh Kirkeby:

- At være fællesskabets tjener
- Jordmoderkunst
- Fornemmelsen for det rette øjeblik og evnen til at gribe det
- Formuleringsevne

4 fra Finn T. Hansen:

- Tavshed
- Ydmyghed
- Humor
- Venskab

Dydsetik i arbejdet på hospice:

Hvilke dyder er bærende i Hospicofilosofien?

”Den ægte dyd handler om at gøre det muligt for et menneske på én gang at underordne sig noget, der er større end ham selv, og samtidig prøve at fuldende sig som menneske.”

Ole Fogh Kirkeby.

Pligtetik

Påbud og forbud

Pligtetik

- Fortæller gennem påbud og forbud hvad der er moralsk tilladelige og utilladelige handlinger
- Intentionen er central i vurderingen af handlingens moralske værdi. Man ved det nemlig godt, når man overholder eller overtræder pligtetikens regler.

Eksempler

- De 10 Bud
- Menneskerettighederne
- Lov om Patientrettigheder

Pligtetiske udsagn

- Man må ikke stjæle
- Man må ikke lyve
- Man må ikke slå ihjel
- Man må ikke pine
- Man skal holde hvad man lover
- Man skal tage ansvar for sine gerninger
- Man skal svare enhver sit
- Man skal ikke øsle med naturens gaver
- Man skal behandle andre som man selv vil behandles

Hvad så når der ikke er nogen regler?

Så skal du handle:

- som om du selv var lovgiver = princippet bag din handling skal kunne gælde som almen lov
- så alle andre i samme situation må/bør gøre det samme som dig
- kaldes også det kategoriske imperativ: "Handl kun efter det princip, om hvilket du tillige kan ville, at det bliver til almen lov"
 - Emmanuel Kant, tysk filosof

Det praktiske imperativ

Citat:

- Handl således, at du altid bruger menneskeheden, såvel i dig selv som i enhver anden person, altid tillige som formål, aldrig blot som middel

Betyder:

- Du skal handle sådan, at menneske i dig selv og i enhver anden, altid er et formål i sig selv, og aldrig kun et middel.

Pligtetik opsummeret

- Etik handler om at ville overholde sine forpligtelser som menneske, borger, frivillig, pårørende mv.
- Forpligtelserne er defineret i en række skrevne og uskrevne påbud og forbud
- Man skal være principfast: Man må f.eks. ikke reducere den enkeltes rettigheder fordi det er til fordel for de mange.

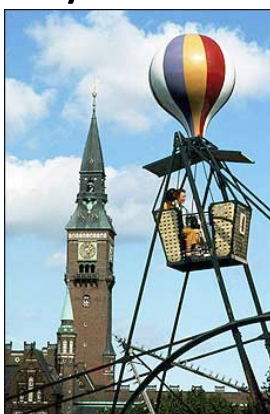

Tænk og tal sammen

Hvad og hvem føler jeg mig forpligtet over for?

Nytteetik

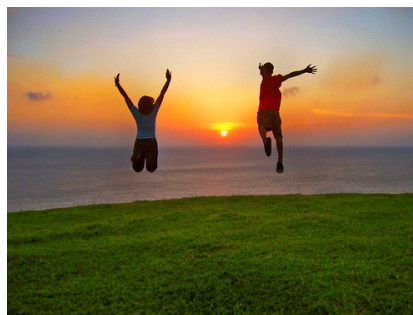
For menneskers skyld

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

- Etik er til for mennesker

Det etisk rigtige er det som giver

- mest mulig lykke for flest mulig mennesker
- mindst mulig lidelse for færrest mulig mennesker

Nytteetik i en nøddeskal

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

- En handling etiske værdi skal udelukkende vurderes på de konsekvenser den har.
- Konsekvenserne måles på i hvor høj grad handlingen bidrager til at optimere menneskelig lykke.

Nytteetikens konsekvenser

Ingen vægt på intention

Ingen "hellige" regler.

- Lyve
- Bryde løfter
- Stjæle
- Slå ihjel

Afgrænsning i tid

Mitterand:

- -Hvad mener De om den franske revolution?

Deng Xiao Peng:

- Det er det for tidligt at udtale sig om.

Afgrænsning i øvrigt

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

Hvilke typer af konsekvenser?

- Enhver konsekvens?
- Forudsete og med rimelighed forudseelige følger
- Konsekvenser for hvem?
 - Mennesker i andre lande?
 - Ufødte generationer?
 - Dyr?

Nytteetikken opsummeret

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

- Etik er at gøre det, som giver mest mulig lykke til flest mulige – eller den mindst mulige lidelse til færrest mulige
- Lykke kan erstattes med "livsglæde", "smertefrihed", "lindring", "forsoning"
- Handlingsanvisning: Gør det som har de bedste konsekvenser.

Personlig refleksion

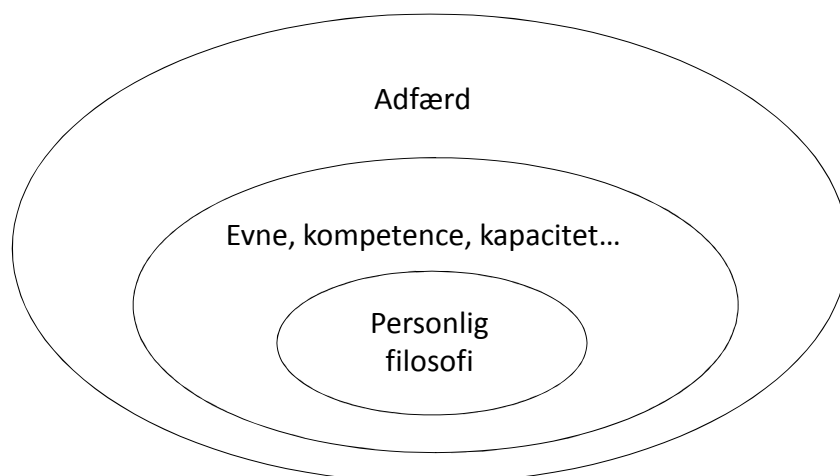
Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

Hvad er et godt resultat af vores arbejde på hospice?

Den personlige filosofi

Ryan & Højlund
Filosofi i organisationer

Det personlige essay

Om at skrive til sig selv:

Det personlige essay, er en særlig måde at skrive på, der gør det muligt uden forkundskaber at filosofere i praksis.

Det personlige essay

Historien:

- Michel de Montaigne (1533-1592)
- *Essais* = at prøve, forsøge m.v.
- Montaigne studerer Montaigne
- *"En samtale er ikke tilstrækkelig intens og givende hvis den ikke er fuld af modsigelseslyst"*

Det personlige essay

Hvad er det?

- *En dialektisk dialog – med sig selv*
- *En undersøgelse af egen "viden"*
- *En undersøgelse af egen "uvidenhed"*
- *En undersøgelse af egne fordomme*
- *En undersøgelse af egne grundantagelser*

Det personlige essay

Hvordan gør man?

- *Tag afsæt i et tema eller spørgsmål*
- *Start et vilkårligt sted*
- *Undersøg din egen erfaring og forståelse*
- *Tænk både med og imod dig selv*
- *Afdæk de nye spørgsmål der følger med et svar*
- *Lad teksten udvikle sig "uden styring"*

Den personlige filosofi

Temaer:

- Hvad er vigtigt for mig i mit arbejde?
- Hvad er mit ideal som medarbejder?
- Hvad er et godt arbejdsliv?
- Hvad er mit menneskesyn?
- Hvad giver mig mening i mit arbejde?
- *Hvad tror jeg på ift. mit arbejde?*

HAR DENNE VEJ ET HJERTE?

En vej er en vej og det er OK
 At opgi' den hvis du kan mærke
 At den er hjerteløs og ik' til at gå
 Så sig nej det forbyder mit hjerte

Se på den prøv den igen og igen
 Og sig mig så har den et hjerte
 Og har den ikke så fører den
 ingen steder hen
 Det er jeg sikker på at du kan mærke

Vi slingrer og slingrer fra side til side
 Har denne vej et hjerte et hjerte
 Vi er fulde af håb og kun et må jeg vide
 Har denne vej et hjerte et hjerte

Folk vil fortælle dig hvor du skal hen
 Hvornår du skal komme og skride
 Men før du har været der helt af dig selv
 Er det alligevel ik' til at vide

Vi slingrer og slingrer...

En vej er en vej og det er OK
 At opgi' den hvis du kan mærke
 At den er hjerteløs og ik' til at gå
 Så sig nej det forbyder mit hjerte

Vi slingrer og slingrer...

Lars Lilholt

”Man kan ikke tænke,
hvis man er sikker på,
at man har ret”

Mensch

Tak for i dag!